

katalogfals
- en MERY®-produkt

för broschyrer, kataloger etc.
som inte är hålslagna

smak
och
fakta
avgjorde!

Jag är en kräsen husmor och ansvarsmedveten matjournalist. Redan av varuinformationen på Tre Ess-paketet fann jag att vegetabiliska Tre Ess är ett synnerligen näringsrikt och vitaminrikt matfett som under sträng kontroll tillverkas av speciellt utvalda råvaror.

Och Tre Ess rena och fina arom och utsökta smak stärkte ytterligare mitt val av matfett för framtiden.

Jag använder numera vegetabiliska Tre Ess Lyx till allt — på brödet såväl som till matlagning, till vardags likaväl som till fest.

Smak och fakta avgjorde för mig. Läs också Ni på paketet — och smaka själv.

Detta står på paketet

Högsta näringsvärde — Kalorihalt: 7.700 kal/kg — Fett-halt: 82% — Endast vegetabiliskt fett — Vitaminerat: Vitamin A 30.000 IE (Internationella Enheter) per kg — Vitamin D 1.500 IE per kg — Lika mycket vitaminer året om — Lämplig förvarings-temperatur: +6 till +10°C — Bästa bredbarhet vid +15 till +20°C.

Harry Carlsson

— smaken som segrat

TIDSKRIFT FÖR FÖRÄLDRAR,
LÄRARE, UNGDOMSLEDARE

Utges av Målsmännens Riksförbund, centralorganisation för landets föräldraföreningar. Utkommer med 9 nr per år, omkr. den 15 i varje månad under skolåret.

PRENUMERATION

Prenumerationsavgiften 15 kr per år inkluderar medlemskap i Målsmännens Riksförbund. Prenumerationen kan erhållas läsarsvis eller per kalenderår. Prenumerationsanmälan eller anmälan om adressförändring göres till

Målsmännens Riksförbund
Regeringsgatan 46 II, Stockholm C
Tel. 11 15 16, 11 15 17, 11 15 19
Expeditionstid 9—16, lördagar och juli stängt. Postgiro 25 72 02.

REDAKTIONSKOMMITÉ

Direktör Fredrik Akerman
(ansv. utgivare)
Rektor Peter Hammarberg
Fru Rosa Hellström-Olsson
Studierektor K. G. Höglander
Rektor Ottar Ottersen
Fru Elma Rehnfors

PRODUKTION OCH REDAKTION

JE Carlstedt Förlag AB, Majorsg. 12,
Sthlm Ö. Tel. 60 60 41

Redaktör Jan-Erik Carlstedt
Red.-sekr.
Fil. kand. Margareta Edgardh
I redaktionen
Fil. stud. Lars-Gunnar Eriksson
Layout Paul Hilber

ANNONSER

Fru Ina Berth-Wahlgren.
Tel. 51 65 52 (säkrastr 9—12)

ACKVISITIONSCHEF

Fru Jeanne Ljunggren, Banérgat. 49,
Stockholm NO. Tel. 67 70 73

Omslagsbilden har gjorts efter ett foto av Sven Oredson

LÄRARFRIA

föräldraföreningar är något som inte rimmar med den tanke på samarbete med skolan som Målsmännens Riksförbund företräder, hävdar förbundsordföranden bestämt i en ledande artikel, s. 7.

SPECIAL 1

Den första av specialartiklarna, som ni återfinner på de färgade sidorna före mitten, ger en inblick i vad skolpsykiatri är för något. Det är dr Inga-Greta Agrell som kommenterar en nyutgiven bok av Elis Regner, chefsläkare för den psykiska barna- och ungdomsvården i Göteborg.

SPECIAL 2

Yrkesutbildningen idag är en mycket expansiv gren av undervisningsväsendet. Visste ni att det finns yrkesskolor som kräver studentexamen och två års praktik? Att det finns sådana som kräver akademisk examen plus lärartjänstgöring plus praktik från näringslivet?

SPECIAL 3

Den tredje specialartikeln är den tredje i en serie artiklar om andra länders skolväsen. I förra numret av BARN kunde ni läsa om skolan i Italien och i nr 1 lade ni säkert märke till den fascinerande skildringen av skolan i Frankrike.

STOR ARTIKEL

— både till format och innehåll är dr Reinius' "Straff och belöning" som börjar på s. 18. Tro bara inte att den vill vara något slags receptsamling eller bruksanvisning. Sådant finns inte för uppfostran. Men likasom allt annat bra som skrivs och sägs om uppfostran stämmer den till eftertanke, får oss att själva pröva och känna efter. Är det ej nog?

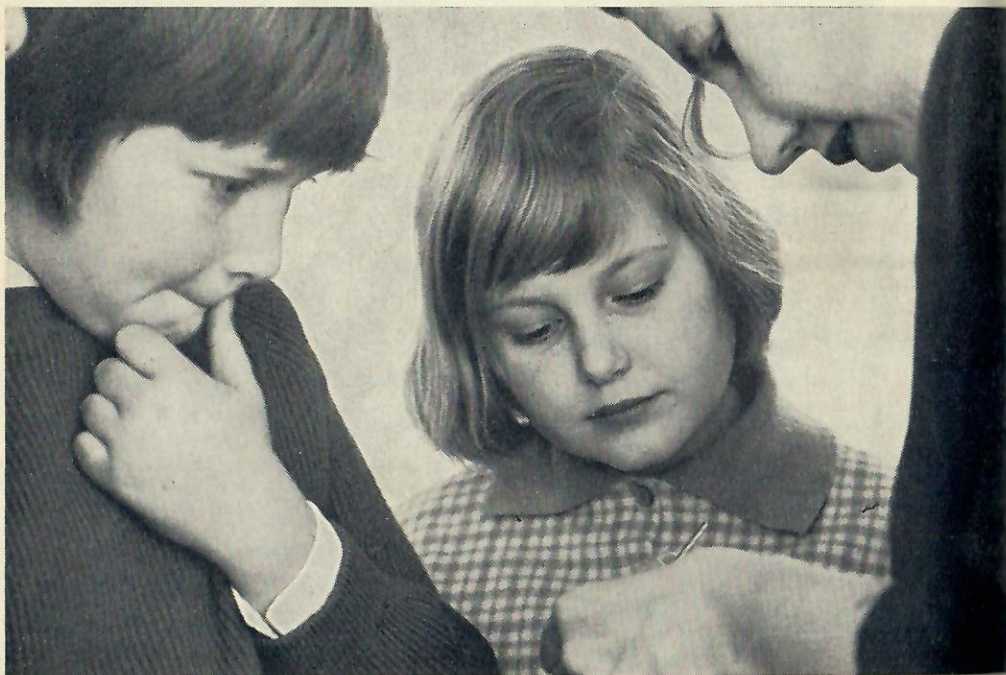
ANNAT

Nu söker vi hjälp s. 26 • Om hypokondri s. 30 • Samråd i rökrådan s. 37 • MR om skolmaten m.m., s. 44

att bilda en sådan egen, lärarfri förening har föräldrarna givetvis. MR ställer sig emellertid, nu som tidigare, helt negativ till en sådan konstruktion. Man kan inte värja sig för den farhågan, att en dylik förening *antingen* syftar till *eller* eljest snart förfaller till att bli ett organ för att försöka komma till rätta med misshagliga lärare — och det är en verksamhetsinriktning som MR konsekvent och energiskt tar avstånd från.

Lika väl som det otvivelaktigt finns föräldraföreningsrepresentanter vilka saknar förståelse för betydelsen av ett gott förhållande till lärarna och ett på detta grundat samarbete, lika väl finns det givetvis lärare som står frågande inför våra föräldraföreningar och deras verksamhet. Vi får emellertid inte ta dessa rena undantagsfall till intäkt för att radera en verksamhetsform, som visat sig bra och som avsatt så många goda resultat i samarbetets tecken. Låt oss fastmer hjälpas åt att bygga vidare på den beprövade grunden.

För den som i praktiskt föräldraföreningsarbete fått uppleva en förtroendefull samverkan mellan lärarrepresentanter och föräldrar, byggd på ömsesidig respekt och förståelse, och som är medveten om att detta är en allmän företeelse inom den vida kretsen av föräldraföreningar landet runt, står det fullt klart, att vi inom vår organisation inte har råd att undvara lärarnas närvaro och medverkan. Den beredvillighet med vilken lärarna ställer sig till förfogande gör dem förtjänta av vår uppskattning och vår tacksamhet.

Vad är skolpsykiatri?

Av dr INGA-GRETA AGRELL

Vi kommer inte långt med begreppet "elakhet", när det gäller att förklara och behandla beteenderubbningar hos skolbarn. Däremot kan skolpsykiatrien vara till ovärderlig hjälp. Med utgångspunkt från Elis Regnérs bok Skolpsykiatri behandlas här barnpsykiatriska problem och hur de ska kunna förebyggas.

Det tog tid att få mentala störningar hos vuxna erkända som sjukdomar. Fortfarande möter man ofta en moraliserande inställning till medmänskors, som istället skulle behöva medicinsk vård.

Barnpsykiatrien har länge varit ännu sämre ställd än vuxenpsykiatrien. In till det sista av dessa dagar har beteenderubbningar hos barn och särskilt skolbarn hänförts till dålig fostran eller rent av "elakhet" hos barnen. Man har fortfarande svårt att erkänna möjligheten av psykiska sjukdomar hos barn.

Även barnpsykiatrien gör emellertid framsteg såväl vetenskapligt som beträffande hälso- och sjukvårdande möjligheter.

Vi har sedan åtskilliga år tillbaka en professur i barnpsykiatri här i Sverige, och fler är att vänta. Vi har sedan ett par år en lärobok i barnpsykiatri av docent Anna-Lisa Anell, vi har i bokform fått ta del av doktor John Takmans studier i ungdomspsykiatri och nu föreligger en särskild lärobok i skolpsykiatri av med. dr Elis Regné, chefsläkare för den psykiska barn- och ungdomsvården i Göteborg. (Elis Regné, Skolpsykiatri, Almqvist & Wiksell, 18:—.)

Barnpsykiatri är en medicinsk specialitet bland de övriga, en specialitet som kallas "Barnaålderns nervösa och psykiska sjukdomar". Den kräver liksom övriga medicinska specialiteter 5 års utbildning efter vanlig läkarexamen.

Skolpsykiatrien kan om man så vill kallas en specialitet inom specialite-

ten. Den behandlar företrädesvis de nervösa störningar, som brukar förekomma i anslutning till skolgången eller som förefaller föranledas av den. Man kan vidga begreppet och bör väl göra det genom att till detta område räkna alla psykiska rubbningar, som överhuvudtaget kan förekomma hos barn i skolåldrarna, även om besvären inte alltid ger sig tillkänna i skolan. Elis Regné behandlar i sin bok skolpsykiatrien i dess vidaste bemärkelse.

Redan innehållsförteckningen i Regnérs Skolpsykiatri avslöjar att det här rör sig om en systematisk genomgång av barnpsykiatriens grundprinciper och tillämpande av dem på skolbarnsklientel av skiftande art.

Den barnpsykiatriska undersökningen

Redan i första kapitlet, som handlar om den barnpsykiatriska undersökningens principer och metoder, får läsaren klart för sig att den barnpsykiatriska undersökningen i själva verket är en komplicerad procedur, som kräver insats både av medicinsk, psykologisk och social natur. Det är väsentligt att i det diagnostiska arbetet följa en viss systematisk ordning. Man bör ha ett schema som fångar de faktorer som kan tänkas gestalta ett barns aktuella psykiska tillstånd. De viktigaste av dessa faktorer sammanfattar Regné i 3 grupper:

1. Barnets utvecklings-, mognads- och tillväxtstadium.
2. Den psykiska konstitutionen, barnets vardagspersonlighet.
3. Miljöfaktorer, kroppsliga och psykiska, sålunda allmänsjukdomar och hjärnsjukdomar samt barnets psykiska uppväxtmiljö.

Dessa olika grupper av faktorer behandlas i särskilda kapitel, där deras roll för personlighetsdaning och beteende belyses.

Utvecklingspsykologiska aspekter

I kapitlet om utvecklingen i skolåldern framhålls hur väsentligt det är att man ställer sina krav på barnen efter utvecklingspsykologiska principer. Detta gäller både för hem och skola. En varning uttalas för att överdiagnostisera beteenden, som kanske får sin naturliga förklaring av den ålder och det utvecklingsstadium i vilket barnet just befinner sig.

Sjöbrings individualpsykologi pre-

senteras. Denna är i och för sig svår-fattlig för lekmannen, men av mycket stort intresse för lärare och andra som yrkesmässigt handskas med barn. För "vanliga föräldrar" ger detta kapitel framför allt en tankeställare, som kanske kan avhålla en och annan från att alltför lättvindigt slänga ur sig klyschor i stil med "ja se pojkar — man vet ju hur pojkar är". När man läst Regnérs bok blir man försiktig med generaliseringar.

Vissa särdrag som stundom ger anpassningsproblem får en ingående behandling. Lekmannen har betydligt lättare att förstå och känna igen schizoidi, ixoidi och psykoinfantilism än sjuvåringska personlighetsvariabler.

Regnérs präglar i sin bok det utmärkta uttrycket "personlighetsleering" för att markera personlighetens komplicerade struktur, samspelen mellan olika tendenser i det mänskliga psyket.

Hjärnskador

Hjärnskador och hjärnskadesviter ger stundom personligheten nyanser som är mindre väl kända både av lekmän och pedagoger.

Rubbningar av medvetande och vakenhetsgrad kan förekomma med benägenhet för oros- och omtöcknings-tillstånd.

Minnesrubbningar av olika typ kan givetvis ge besvärliga komplikationer i skolan.

Det asteniskt-emotionella symtomkomplexet omfattar en uttalad trötthetskänsla, allmän irritabilitet, en generellt minskad psykisk resistens, som ofta medför anpassningssvårigheter både hemma och i skolan.

De s.k. CP-barnen hör också till hjärnskadegruppen. Här dominerar sjukdomsbilden av den störda motoriken, men man kan även finna brister i koncentration, uppmärksamhet, ut-hållighet osv.

Elementära psykiska behov

För lekmannen mest givande är kapitlet om skolbarnet och dess miljö, kapitlet om uppfostran och om barns elementära behov.

Regnérs nämner som de viktigaste bland barns psykiska behov trygghet, kontakt, ömhet och aktivitet. Han framhåller hur viktig harmonien i hemmet är och poängterar faderns

stundom förbisedda roll i hemlivet. Låt vara att modern under de tidigaste åren täcker barnets mest trängande behov, så är dock under andra perioder av uppväxten behovet av fadern lika stort. Hos asociala och kriminella ungdomar uppges man ofta finna dålig kontakt med fadern, konflikt med honom eller ingen fadersfigur överhuvudtaget.

Om barns aktivitet berättas bl. a.:

"Jag minns ett par flickor i 15—16-årsåldern, som intagna på en institution, började leka med dockor med liv och lust, vilket de tidigare aldrig gjort. Det var som om de hoppat över en period i lekutvecklingen och nu måste ta igen skadan".

Kravet på tillsyn poängteras: "I vår oförmåga att på rätt sätt sysselsätta barnen, släpper vi ut dem på egen hand alldeles för tidigt. Upp till 3—4-årsåldern bör varje barn som vistas utomhus, ha någon som ser efter sig, och ännu i 6—7-årsåldern behöver barnet en diskret kontroll av de vuxna". — — "Barn skall också fostras till självständighet och förmåga att reda sig själva, men även detta fordrar aktiva insatser från föräldrarna och varsam träning. Det räcker inte med att bara skicka ut småbarnen utan tillsyn".

De råd och normer för uppfostran, som lämnas i praktiskt taget varje bokens kapitel ställs alltid i relation till de fyra grundbehoven: trygghet, kontakt, ömhet och aktivitet. Varje krav som inkräktar på något av dessa legitima behov är felställt. Barn behöver t. ex. frihet, men en frihet inom gränser. "För stor frihet utan bestämda gränser kan ge barnet osäkerhet och ångslan. Barnet vill ha besked". En begåvad 10-åring säger till sin något osäkra fostrare: "Varför säger du alltid kanske, kanske, kanske? Varför kan du inte säga bestämt."

Korrigeringsåtgärder

I diskussionen om "korrigeringsåtgärder" tar Regnérs klart avstånd från aga, men även från metoder som han finner präglade av psykisk grymhet, framför allt då ironi och sarkasmer.

Den typ av barn, som "tigger stryk" bör särskilt uppmärksammas. Dessa barns påtagliga försök att provocera den vuxnes vrede kan enligt förf. vara ett försvar mot egna skuldskänslor. De

barnen bör behandlas med särskild varsamhet.

Konsekvens i uppfostran är det tema som återkommer i flera kapitel. Det illustreras av en tonårstös: "Mamma tjuvar förskräckligt. Men jag skulle inte kunna undvara tjuvat".

"Den vuxne måste visa sin mognad och suveränitet genom att tålmodigt fortsätta sin uppfostringsgård, att konsekvent hålla fast vid vettiga regler och normer och vid varje överträdelse lugnt markera det begångna felet och påkalla bättring".

Mentalsjukdomar

Mentalsjukdomarna behandlas utförligt, vilket är nog så väsentligt för fackfolk, men av mindre intresse för lekmän. Mentalsjuka barn behöver liksom vuxna patienter psykiatrisk behandling och särskilda direktiv för fostran.

Vanart och asocialitet

Vanart och asocialitet får en allsidig analys, både ur hemmets och skolans synpunkt. Stöld, oärlighet, sexuell vanart, våldsbrott, eldsanläggning, alkoholmissbruk, lögnaktighet är underrubriker i detta kapitel. För att komma till en realistisk behandlingsplan måste man i första hand bilda sig en uppfattning om orsakerna till vanarten. Och i behandlingen måste man i första hand sikta på att få bukt med orsakerna. Regnérs synpunkter på förebyggandet av oärlighet är intressanta. Jag har ej hört eller sett dem framföras av någon annan auktoritet: "vuxna måste lära barnen ärlighet på samma sätt som man lär bort multiplikationstabellen; detta är en synpunkt som barnet förstår. Man måste anlägga en praktisk, icke-moraliserande uppfattning: Det är nödvändigt och praktiskt att vara ärlig. En torr pedagogisk syn gör större intryck än moraliska fraser som barnet hört många gånger förr".

Elis Regnérs Skolpsykiatri är skriven i första hand för lärare. Den vill hjälpa till att från vanliga enkla "normala" beteenderubbningar sortera ut sådana som är av komplicerad natur och kräver speciell utredning och behandling. Boken innehåller emellertid som de givna referaten antyder en mängd kloka råd, som kanske kan hjälpa till att förebygga en hotande

missanpassning. Helt vanliga föräldrar kan finna råd avpassade för den vardagstillvaro, då vi ofta står tveksamma inför våra barns beteenden.

Till bokens övriga fördelar kan läggas att den kännetecknas av samma stilistiska elegans som Elis Regnérs övriga författarskap, vilket gör att boken inte bara är lärorik utan även högst njutbar. ●

Yrkesutbildning idag

Av överdirektör BIRGER ÖHMAN

Yrkesutbildning i den svenska yrkeskolan är ett alternativ som föräldrar borde veta mer om — det framgick tydligt och klart av det föredrag som överdirektör Birger Öhman, Kungl. Överstyrelsen för Yrkesutbildning (KÖY) höll vid MR:s årsmöteskonferens. Föredraget återges här i förkortad form.

Den svenska yrkesutbildningen i dag är speciell men också allmän. Den är inte särskilt känd men också mycket känd. Den kan te sig konstig för den som t. ex. gått i läroverk, har traditioner och vet hur en rektor och en lärare ska se ut! Men den är effektiv.

Den svenska yrkesundervisningen har gått sin väg fram i skymundan — fram till 1955 då riksdagen gav den möjligheter som den ditills inte haft.

En våldsam expansion

Före 1955 hade vi 1.100 heltidsläsande avdelningar och i runt tal 16.000 ungdomar i vår yrkesskola samt dessutom 40—50.000 elever i kvällskurser och dylikt. Det var inte mycket att möta 100.000 ungdomar per årskull med. Riksdagen tänkte sig nu, att vi skulle fördubbla kapaciteten på 15 år. Men vad har hänt? Jo, vi har i dag i de svenska yrkesskolorna 64.000 heltidsläsande ungdomar och 125.000 i kvällskurser — alltså i runt tal 190.000 elever.

1955 hade vi drygt 300 yrkesskolor i våra 1.000 kommuner. I dag har vi 800 yrkesskolor.

1955 hade vi 15 tekniska läroverk,